

Notițe de la Sinteza lui Julián Carrón
la Centrul național al studenților din Comunione e Liberazione
Milano, 24 februarie 2018

După lucrurile pe care le-am auzit azi dimineață este mai clar, în experiența noastră, care este marea alternativă în fața căreia se află fiecare dintre noi: ca să folosesc cuvintele unuia dintre voi, alternativa e foarte simplă, este cea dintre «știu deja» și «cerșetor», între «știu deja» și sărăcie. Am exprimat acest lucru în alți termeni, cu alte ocazii, prin comparația dintre poziția lui Kant și cea a Celui fără nume al lui Manzoni. Alternativa pe care noi o vedem în experiența noastră este, într-adevăr, aceeași cu cea care traversează marea dispută culturală. Nu e o chestiune ce se referă doar la un grup de tineri întruniți într-un anumit loc din Milano: nu, este punctul nevralgic al marii dezbateri culturale, globale. Care este poziția lui Kant la care fac referire? El – cu toate că a recunoscut că dacă Evanghelia nu ne-ar fi adus un anumit mod de a concepe omul și un anumit mod de a trăi, noi nu am fi putut niciodată să descoperim acest mod, să ajungem la el – gândește astfel: odată ce ne-a fost adus acest mod de a vedea lucrurile, putem păstra această abordare singuri, cu forța propriei rațiuni și a propriei voințe. Și noi, legat de evenimentul care ne-a cucerit și care ne-a atras aici, am putea să ne gândim astfel: «Acum știm deja, și putem gestiona noi acest mod de a vedea». În schimb, azi, în tot parcursul pe care l-am făcut, marea provocare a fost aceea de ne educa spre o sărăcie, spre a recunoaște că ceea ce am primit nu putem genera noi, nu „știm deja” acest mod de a privi, avem nevoie să se întâmple acum, să ne fie dat din nou acum. Fără această sărăcie noi pierdem totul și ne blocăm la fiecare pas de pe drum.

Cum spunea altcineva dintre voi, de la începutul fiecărei zile poți sta cu sărăcie, cu disponibilitate în fața abisului vieții care se află în fiecare dintre noi, sau îl poți ignora. Într-adevăr, este un hău, o urgență în noi, cea pe care Flaubert o descria, cu tonuri accentuate, cu cuvintele Doamnei Bovary, care demaschează toate minciunile și ne lasă, chiar și după aparente cuceriri, cu «un căscat de plictiseală» (*Madame Bovary*, Mondadori, Milano 2001, p. 312). În schimb, când acest abis găsește răspuns și e luat în serios, se întâmplă ceea ce spunea cântecul: «Voi dormi dorindu-mi să mă trezesc».

Totul depinde, așa cum am văzut, de disponibilitatea noastră, de sărăcia de a ne lăsa provocați de ceea ce se întâmplă: acel abis de la începutul zilei, și apoi – voi singuri ați făcut lista – alegerile, examenele, gestul Școlii de comunitate, viața comunității. Nu cunoaștem noi care este modalitatea prin care suntem conduși să vedem victoria asupra «căscatului de plictiseală» despre care vorbește Flaubert. Nu știm deja. Și spunem noi asta, care suntem creștini, dar închipuiți-vă ceilalți! Fiecare dintre noi, care suntem aici, ar trebui să spună: «Umblam în întuneric – ca majoritatea – și, dintr-o dată, mi s-a întâmplat ceva ce a schimbat totul». Dar, la un moment dat ne putem gândi: «Știm deja». În schimb, dacă pornim de la fapte, adică dacă ne lăsăm provocați constant de ceea ce se întâmplă – «există mai multe realități în cer și pe pământ decât în filosofia noastră» (cfr. W. Shakespeare, *Hamlet*, actul I, scena V) –, atunci începe un drum, un parcurs, în care noi nu încetăm niciodată să descoperim un orizont tot mai entuziasmant.

Chiar în această epocă a raționalismului, în această societate lichidă, în care nu există rădăcini, în care suntem cu toții deștrăduți, au loc lucrurile pe care le-am auzit descrise în această dimineață; nu în Evul Mediu, într-o lume mai omogenă, nu, ceea ce am auzit mărturisit în dimineața asta se întâmplă în această societate lichidă a noastră. Așa că, «nu duceți lipsă de niciun fel de dar» (cfr. 1Cor 1,6-7) pentru a putea face un drum, dacă noi suntem dispuși să urmăm planul Altcuiva, care continuă să ne cheme prin circumstanțe, prin această realitate

aparent banală care sunt circumstanțele. Și atunci începem noi înșine să ne uimim de ceea ce se întâmplă, începem să atingem o certitudine care ne permite să stăm în fața tuturor lucrurilor: chiar și dubiile, care ar părea lucrul cel mai amenințător al acestei certitudini, care pot lovi cel mai mult inima acestei certitudini, devin o ocazie, o resursă pentru a descoperi și mai mult ceea ce înfrânge fiecare dubiu, ceea ce răspunde la fiecare întrebare.

Cineva s-ar putea gândi, uitându-se la sine sau la ceilalți care sunt cu el: «Dar cum, suntem aici și cresc dubiile?». În schimb, faptul că cineva are niște dubii poate aduce o contribuție pentru tine, fiindcă te constrânge să te întrebi: «Eu, la aceste dubii, cum pot răspunde?». Nu poți răspunde pur și simplu ținând o lecție despre dubiu sau despre certitudine, asta nu va putea fi niciodată de-ajuns. Cum răspunde Misterul la dubii? Făcând să se întâmple în fața ochilor tăi ceva care îți corespunde, te atrage, și te face cert. Dacă ți-ar veni uneori dubiul «Dar mama mea, mă iubește?», unde ai putea găsi răspunsul? Doar în experiența ta, și ai fi și mai atent să vezi dacă găsești răspuns la întrebarea ta în ceea ce face mama ta. În fața dubiilor, într-adevăr, nu se poate răspunde cu o teorie sau cu o explicație, ci cu niște fapte. Trebuie identificate, în realitate, niște fapte care să răspundă la aceste dubii. Atunci dubiile celorlalți, la fel ca ale voastre – pentru că uneori dubiile celorlalți sunt dubiile noastre – vă fac să fiți mult mai atenți la viața comunității, vă fac să observați lucruri pe care înainte le-ați ignorat, vă pun la treabă. Nu contează că înainte cineva nu a ținut cont de anumite fapte: problema este dacă, atunci când Domnul îi dă harul de a-și da seama, când îl înconjoară cu prieteni care îl ajută să privească, să fie dispus să urmeze acest dar, să recunoască. Și atunci se va trezi spunând: «Dar, ce har că s-a întâmplat asta!», și așa va începe să răspundă dubiilor.

Nu suntem niște utopici care se forțează să vadă pozitivul, să răspundă la dubii exaltându-se, nu există niște lucruri care se întâmplă în realitate și pe care le putem recunoaște, în care întrebările și dubiile noastre își află răspunsul. Altfel am fi ca mamele în fața desenelor copiilor lor: chiar dacă sunt niște firicături, spun că sunt foarte frumoase, ca să nu-i descurajeze! Așa, ca să nu ne descurajăm, și noi am putea sfârși prin a spune cum nu stau lucrurile de fapt, lucruri care nu ar ține la o verificare în realitate. De aceea și întrebările, chiar și dubiile sunt parte a drumului pentru că te constrâng să nu mergi pe pilot automat spunând: «Bine, frumos!». Atunci când îți apare un dubiu, o întrebare, asta te face să încetezi cu pilotul automat, te constrânge să răspunzi cu niște fapte, altfel nu rămâi aici. Slavă Domnului că apar niște întrebări, slavă Domnului că ne apar niște dubii, câteodată, pentru că trebuie să începem să spunem «eu», nu putem adera doar în mod sentimental, sau pios, devoționar, sau să ne spunem niște lucruri doar pentru că suntem catolici.

Toate acestea sunt amețitoare și eliberatoare. Modalitatea prin care Misterul răspunde la întrebarea noastră nu este un pachet de adevăruri despre care putem spune la un moment dat: «Le dețin deja, am deja pachetul, l-am învățat la cateheză, acum am deja răspunsul la toate». Nu. Modalitatea prin care Misterul continuă să împlinească, să transmită adevărul (o vedem chiar și la Școala de comunitate, cu textul *De ce Biserica*) – cum spuneam la Ziua de început de an – este un eveniment, o realitate ce nu poate fi redusă la proiectele noastre și la capacitățile noastre, un plan care nu este al nostru, este dăruirea constantă a Fiului în mâinile Tatălui pentru mântuirea lumii – ca să folosesc cuvintele lui von Balthasar, pe care îl citam la începutul anului. Acesta este planul lui Dumnezeu, așa cum vedem încontinuu în Evanghelii. Dau un exemplu din cele multe. Când Isus îi întreabă pe ai săi «Și voi cine spuneți că sunt eu?», Petru răspunde: «Tu ești Mesia, Fiul lui Dumnezeu». Isus se entuziasmează, îl elogiază cum nu mai făcuse niciodată cu nimeni: «Ferice de tine, fiindcă nu carnea și sângele ți-au descoperit lucrul acesta, ci Tatăl meu care este în cer» (cfr. Mt 16,15-17). Numai o clipă după, Petru crede că „știe deja”, și cu ceea ce crede că

știe deja, atunci când Isus le spune «Să mergem la Ierusalim!», reacționează: «Cum, la Ierusalim?». În numele „deja știut”-ului Petru îl pune pe Isus pe banca acuzaților: «Nu se poate! E o nebunie!». Și Isus îi adresează cuvintele cele mai dure pe care i le-a adresat vreodată cuiva: «Îndepărtează-te de la mine, Satană!» (cfr. Mt 16,21-23). Zece minute după! În numele „deja știut”-ului noi îi dictăm Misterului cum ar trebui să fie, cum ar trebui să acționeze.

Doar dacă suntem disponibili să urmăm planul Altcuiva, care ne cheamă în variile circumstanțe, începem cu adevărat să primim răspunsuri prin fapte și să ne dăm seama că planul Său este mai inteligent decât ceea ce credeam noi că știm deja. E nevoie să învățăm sărăcia care ne face disponibili să urmăm planul Altcuiva, pe care încă nu îl cunoaștem și pe care îl învățăm doar urmându-l. Tocmai prin acel plan răspunde El la toate întrebările noastre, la toate dubiile noastre. Atunci putem cu adevărat să vedem ce anume se schimbă în viața noastră. Ne-a arătat-o exemplul prietenei noastre care a intervenit mai devreme: hotărâse deja să închidă ușa, să se predea în fața anumitor dificultăți, dar Misterul a intrat din nou sub pielea ei, printr-un mod neprevăzut și total plin de duioșie: o prietenie, o preferință. E impresionant! În fața prieteniei cu cineva, a preferinței pe care Dumnezeu a făcut-o să apară în inima sa față de un prieten – un lucru ce ni s-ar părea o nimica toată – în loc să se blocheze la un «Pf, eu știu deja», se lasă cuprinsă, urmează modalitatea prin care Misterul o cheamă, și atunci descoperă în ea însăși o schimbare: nu se mai poate întoarce în orașul în care studiază fără să stea în realitate cu o atitudine complet diferită. «Da»-ul ei în fața unui lucru pe care nimeni nu l-ar fi putut prevedea, ști, care nu apare în ziare, care nu apare în istoria oficială, pe care ea nu și-l mărturisește nici măcar sieși, un «da» simplu, în adâncul sufletului, are o relevanță pentru sine și pentru lume. Cine a fost martor la «da»-ul Fecioarei? Nimeni! Dar pentru tot ceea ce s-a desfășurat după, pentru acea consecință impresionantă și neprevăzută care a izvorât din acel «da», noi l-am putut atinge cu mâna. Fără acel «da» noi n-am fi aici.

Totul se derulează în acest perimetru sacru al dialogului dintre fiecare dintre noi, dintre intimitatea cea mai adâncă a fiecăruia dintre noi și Mister, care ne cheamă prin modalitatea pe care El o alege și pe care noi nu o cunoaștem. Când cineva acceptă asta, începe să găsească răspunsurile la întrebările sale, la dubiile sale, la situația sa, poate sta în fața comunității și a tuturor lucrurilor. Cristos nu ne răspunde cu o explicație. Prietenei noastre nu i-a dat o definiție. Cristos continuă să facă așa cum a făcut întotdeauna: cheamă prin ceva ce pune în întâlnirea cu altcineva. Și asta are o putere mai mare de a răspunde la dubiile noastre și la întrebările noastre decât orice explicație. Când cineva experimentează acest răspuns, înțelege momentele și bogățiile istoriei căreia îi aparținem, care este Biserica. Un părinte al Bisericii, pe nume Origene, spunea că creștinismul are – ca să folosim cuvintele lui – o „logică” mai puternică decât dialectica greacă, o capacitate de convingere mai mare decât orice explicație (cfr. Origene, *Contra Celsum*, 1,2). «Dar ce este mai puternic decât o explicație?», ne-am putea întreba. Acum putem înțelege asta, după ce am văzut azi dimineață: faptele, sau, cum spune Origene, citându-l pe sfântul Paul, «argumentul „spiritului și al forței”», adică împlinirea profețiilor și miracolele. «Lessing obiecta: una sunt miracolele pe care am avut ocazia să le văd și să le examinez în mod personal, și alta sunt miracolele despre care am doar informații istoriografice de la alții, care pretind că le-ar fi văzut și examinat. [...] Dacă aș fi trăit în vremea lui Cristos [...], dacă l-aș fi văzut de-a dreptul făcând miracole [...], atunci [...], cu siguranță aș fi avut o astfel de încredere încât cu plăcere aș fi subordonat intelectul meu în fața intelectului lui și aș fi avut credință în el cu privire la orice lucru căruia nu i s-ar fi opus experiențe la fel de indubitabile». Dacă nu am fost martori la miracolele lui Isus, cum putem ajunge să-L recunoaștem?

Modernul Lessing adăuga: «Dacă chiar și până în ziua de azi aş experimenta, personal, cea mai indiscutabilă împlinire a profețiilor referitoare la Cristos sau la religia creștină [...], atunci, în mod cert, nimic nu m-ar împiedica să accept acest „argument al spiritului și al forței”, așa cum îl definește apostolul» (J.G. Lessing, *Despre așa-zisul „argument al spiritului și al forței”*, în Id., *La religione dell'umanità*, Laterza, Roma-Bari 1991, p. 66). Dacă cineva nu vede miracolele nu poate avea aceeași posibilitate de a găsi răspunsul ca cineva care le vede. Lessing are dreptate: el recunoaște, în fond, că argumentul lui Origene, la începutul creștinismului, folosește chiar și modernității, așa cum ne e de folos și nouă. Ceea ce îl diferențiază pe Origene de Lessing este faptul că Lessing susține că nu vede aceste lucruri în prezent, că nu vede faptele. De aceea Origene afirmă că cel mai bun argument al credinței creștine nu sunt doar miracolele pe care le-a făcut Isus, ci miracolele care continuă să aibă loc printre cei care trăiesc după Cuvântul vieții. Ceea ce convinge, ceea ce răspunde la întrebările noastre, la dubiile noastre, sunt faptele, adică este miracolul schimbării pe care îl vedem cu ochii noștri că se întâmplă în noi și în prietenii noștri: și atunci când se întâmplă în noi și ceilalți devin interesați, sunt uimiți de ceea ce trăim. Acesta este modul în care contribuim noi la lume.

De aceea, la observația unuia dintre voi, care spunea că chiar și în fața lucrurilor celor mai frumoase care i se întâmplă e ca și cum i-ar lipsi ceva și nu reușește să ajungă până în profunzimea acestora, răspund că lipsește ceva pentru că faptele despre care vorbim au în ele un punct de fugă, ca să folosesc cuvintele lui don Giussani. Revelația nu șterge Misterul, îl face doar mai profund. Discipolii pescuiseră toată noaptea și nu prinseseră nimic. Vine Isus și le spune: «Aruncați năvoadele în partea cealaltă». «Dar am pescuit toată noaptea, nu am prins nimic!». Cum s-ar zice: noi suntem experții, dar dacă zici tu ...! Erau obișnuiți cu un punct de fugă, pentru că Îl experimentaseră deja suficient. Aveau în fața lor pe cineva pe care nu îl puteau încadra la «știu deja»: era orice altceva decât știut deja. «Dacă spui tu, ne vom deschide și în fața acelei posibilități». Astfel, în fața miracolului acelui pescuit uimitor, Petru se pune în genunchi și spune: «Îndepărtează-te de la mine, căci sunt un păcătos» (cfr. Lc 5,4-8). Acum, acest fapt nu eliminase Misterul, ba dimpotrivă, Petru se afla în fața cuiva care făcea și mai evident Misterul: «Dar cine este omul acesta?». Punctul este că acum – datorită celor auzite azi dimineață și a celor atestate de voi – eu mă întreb «Cine este omul acesta?» în fața unuia real, a unui om, pe care nu pot „să-l bag în buzunar” spunând: «Acum am înțeles». Mă depășește din toate direcțiile. Acesta este semnul că ne aflăm în fața Altcuiva, nu în fața a ceva ce putem închide în pachetulul nostru. Dacă nu ar lipsi nimic, dacă nu aş avea nimic de descoperit mâine, nu ar merita să mă trezesc, în schimb: «Voi dormi dorindu-mi să mă trezesc», pentru a continua căutarea.

Doar dacă cineva vede încontinuu lucrurile care ne-au fost mărturisite azi dimineață va putea răspunde la provocarea cea mai mare, care este cea menționată de cine a intervenit la sfârșit. Putem într-adevăr să vedem tot ce am văzut azi dimineață, putem vorbi despre sărăcie, putem dormi cu dorința de a ne trezi și de a cere, dar toate acestea pot fi puse în dubiu, ca de o eclipsă, de faptul că „fragilitatea mea e prea mare”. Avem tentația unui ultim alibi: «Nu reușesc să spun „da”». Și aici apare marea provocare, care – după cum vedeți – nu se rezolvă cu o explicație. Cum îi provoacă Isus pe discipoli? Când Îl părăsesc cu toții și rămân doar cei doisprezece, Isus, în loc să facă ceva miracol în plus ca să-i convingă, pune paie pe foc cu o întrebare: «Și voi vreți să plecați?» (In 6,67). Nu le spune ceva abstract, îi provoacă în străfundul ființei lor. De fapt, ce face cu acea întrebare? Îi constrânge – și aceasta este decizia discipolilor și a fiecăruia dintre noi – să privească în față tentația lor de a pleca, tentația de a ceda în fața fragilității lor, de a spune nu. Îi constrânge cu o întrebare, fiindcă pentru a răspunde la ea trebuie să se uite în urmă, să revină asupra tuturor lucrurilor pe care le-au văzut. Doar atunci când și-au pus din nou în față

ochilor propria experiență, spun: «Dar la cine să mergem?» (cfr. In 6,68). Nu stau acolo cu capul în sac, în mod sentimental, nu. Întrebarea pe care le-o adresează Isus, întrebarea care apare în noi, așa cum am văzut azi, e crucială pentru o adeziune plină de rațiuni, pentru a spune un «da» rezonabil. Nimeni nu vrea ca aici să spună vreunul un «da» lipsit de rațiuni. Și rațiunile sunt faptele cu care Misterul răspunde la întrebările noastre.

Ne dăm seama atunci că problema, cum spunea don Giussani, nu este *performanța*. Atunci când i se aduc contra-argumente spune «Se vede că don Gius îl iubește pe Isus dar eu, în schimb, nu îl iubesc așa», el le dă replica: «De ce opuneți ceea voi n-ați avea la ceva ce eu așa avea? De ce, ce așa avea eu? Am acest *da* și atât» (L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, BUR, Milano 1999, p. 203-204). Iată, noi, în fond, vrem ceva care să ne scutească de «da», ne așteptăm la ceva în care noi să nu trebuiască să spunem «da». Nu există, ar fi inuman! Cristos nu vrea ca cineva să fie aici doar din formalism, vrea să fie liber, așa cum îi spuneam unui taximetrist care se scandaliza de libertate: «Dar dumneavoastră, ca să nu riscați să fiți înșelat de soție, ați prefera să existe un mecanism? Sau ați prefera ca soția să vă iubească în mod liber?». Și el răspunde: «Aș prefera să fie liberă». Toate obiecțiile sunt eliminate. «Mi-ar plăcea ca soția mea să mă iubească în mod liber». Mi-a fost suficient apoi să îl întreb: «Dar credeți că Dumnezeu are gusturi mai slabe decât dumneavoastră? Ar fi putut genera niște persoane care să nu fie fragile, care să nu fie libere, persoane fără dubii. Ce l-ar fi costat? Făcuse cerul, pământul, păsările, peștii, ar fi putut să mai facă alte creaturi diferite de om. Dar a preferat să creeze omul, o ființă care să îl iubească în mod liber».

Acest spațiu al libertății nu poate fi șters. De aceea, fiecare dintre noi este chemat la acest «da». Doar în măsura în care se dezvoltă o istorie de fapte care alimentează certitudinea pasiunii lui Cristos pentru noi, putem să-I spunem un da «în prealabil», așa cum observă unul dintre voi, un da înainte de orice, pentru că suntem deja certți. Doar cu acest da, chiar dacă încă nu văd ce se va întâmpla, istoria îmi va arăta care este modalitatea prin care Cristos îmi răspunde. Doar cel care acceptă să aștepte va putea vedea răspunsul.

Asta e ceea ce face ca viața să fie fascinantă. Atunci, crescând, în mod paradoxal, în loc să devenim niște suporteri ai «deja știut»-ului, devenim suporteri tot mai înflăcărați ai dorinței de a fi săraci. Cu cât cineva își dă mai mult seama de ceea ce Cristos înfăptuiește în viața sa, cu atât mai mult i se va întâmpla ca Celui fără nume, care este o emblemă pentru fiecare dintre noi: Cel fără nume avea atâta fragilitate de putea vinde din ea, la fel ca noi toți, dar nicio fragilitate nu putea justifica atitudinea de a nu ceda în fața unei iubiri atât de tulburătoare ca cea pe care o primise prin îmbrățișarea cardinalului. Astfel, atunci când cardinalul îi spune «Te vei întoarce [...], nu-i așa?», imediat răspunde: «Să mă întorc? [...] Chiar dacă m-ai alunga, tot așa rămâne la ușa dumată, ca un cerșetor» (A. Manzoni, *Logodnicii*, Ed. Pentru Literatură Universală, București 1961, p. 420). Aceasta este maturitatea credinței: generarea unui sărac ca acesta care, cu încăpățănare, este tot mai mult un cerșetor datorită conștiinței că doar Prezența ce s-a întâmplat în viața sa, și ceea ce primește de la ea, îl poate conduce la plinătatea pe care o dorim cu toții, poate răspunde la abisul care suntem.

Este un drum doar pentru cei îndrăzneți, dacă îmi permiteți să folosesc această expresie.